

BRIEF

ter beantwoording van een vraag
wat een bekommerde doen moet om zalig te worden

geschreven aan Mevrouw N.N.

door J. C. Appelius,

predikant te Zuidbroek en Muntendam

Uitgegeven door Nic. Stuivinga,
predikant te Bellingwolda.

Gedrukt te Groningen,
bij T. en A. Spandaw, in de Zwanestraat, in *de Nieuwe Atlas*.
1778.

Spelling aangepast 2001

STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2006

Enkele biografische gegevens over ds. J. C. Appelius.

Johannes Conradus Appelius werd in 1715 geboren in het graafschap Tecklenburg en overleed in 1798 te Zuidbroek. Hij werd in 1738 predikant te Jukwert, maar vertrok vier jaar later naar Appingedam, waar hij naast het predikambt ook het rectoraat van de Latijnse school waarnam. Van 1744 tot 1751 stond hij te Uithuizen, en daarna, tot aan zijn dood, te Zuidbroek.

Appelius is vooral bekend geworden door zijn strijd over de sacramenten tegen E. van Eerder en H. Janssonius. Volgens deze predikanten behoorde elk onergerlijk lidmaat van de gemeente, ook al was hij onbekeerd, het avondmaal te gebruiken.

Appelius was daarentegen van mening dat alleen de ware gelovigen recht hadden op de sacramenten. Zijn bekendste werk in dit verband is *De Hervormde leer van den geestelijken staat der menschen, van 't werk des Geestes, van 't gelove, het genadeverbond, de Kerke, de sacramenten, den kinderdoop, en andere gewigtige waarheden* (1769).

Zijn visie op de kinderdoop kwam hierop neer dat de verzegeling van het sacrament alleen voor de bondgenoten geldt, maar op het ogenblik waarop de doop ontvangen wordt niet het gedoopte kind zelf kan gelden. Het recht van de kinderdoop vond Appelius gegrond in de betrekking van het kind tot de gemeente. Niet de ouders, maar *de gemeente*, die voor de kinderen de belofte ontvangt – omdat zij in de plaats van Abraham is getreden – wordt rechtstreeks in de doop aangezien en gezocht.

In verschillende opzichten volgt Appelius Ursinus, Joh. Teelinck, W. à Brakel, dr. A. Comrie, F. A. Lampe e. a.. Hij was in de leer stringent orthodox. Appelius wilde het gevaar bestrijden dat men de krachten van een onbegenadigd mens onder de benaming van de 'gemeendere genaden des Geestes' zou verheffen. Sterke nadruk legde hij daarentegen op de onmiddellijke werking van Gods Geest, die het nieuwe leven van een dode zondaar als een 'ingestorte hebbelijkheid' door een 'eigenlijk wonderwerk uit het niet tevoorschijn brengt'.

Appelius heeft minstens 10 boeken, meest in de vorm van brieven, nagelaten. Als een van de laatste vertegenwoordigers van de Nadere Reformatie, verdient hij meer aandacht dan hem tot nu toe werd gegeven. Temeer omdat de problematiek waarin hij zichzelf verdiept heeft, telkens opnieuw in de Kerk naar voren is gekomen. Zijn evenwichtig en helder standpunt zijn ook nu nog volop actueel.

Biografische gegevens overgenomen uit:

Biografisch lexicon voor de geschiedenis van het Nederlands protestantisme.

Deel 1-3, uitgave: Kok Kampen.

Voorbericht van de uitgever

Tijdens een reis die ik vorig jaar zomer gemaakt heb buiten de grenzen van deze Verenigde Provinciën werd mij in zekere vermaarde stad een kopie van de hier volgende brief getoond. Mij werd tevens te verstaan gegeven dat velen in die plaats van mening waren dat het publiceren van deze brief mogelijk erg nuttig zou kunnen zijn. Zodra ik de inhoud ervan gelezen had, stemde ik daar volledig mee in.

Het kwam mij evenwel zeer onbescheiden voor een brief die te midden van vele vermoeiende bezigheden aan een intieme vriendin geschreven was - en dat zonder enig vooruitzicht dat hij ooit gedrukt zou worden - zonder voorkennis van de auteur te publiceren. Daarom liet ik ook voor mijzelf een kopie vervaardigen, en ik liet die aan de auteur zien met de vraag of hij die brief geschreven had en of hij mij toestemming gaf hem ten bate van het publiek uit te geven. Zijn weleerwaarde antwoordde mij dat hij, ofschoon hij geen afschrift bewaard had, de brief als van hem afkomstig herkende. Hij verwonderde er zich echter over hoe hij onder het publiek gekomen was en dat er, hoewel 22 jaar daarvoor geschreven, nog steeds afschriften van werden gemaakt. Hij wilde mij de brief afstaan om hem, wanneer ik dat nuttig vond, uit te geven. Dat zag hij liever dan dat hij door verder afschrijven verminkt of veranderd zou worden.

Daarom heeft zijn weleerwaarde de moeite willen nemen om de brief door een nadere bewerking voor de drukpers gereed te maken. Daarbij heeft hij enkele waarheden wat verder ontwikkeld tot meerder nut voor het publiek, maar zodanig dat de wezenlijke inhoud van de brief nauwkeurig bewaard is gebleven.

En door deze weg der Voorzienigheid wordt deze brief, oordeelkundige lezer, onder uw ogen gebracht, met de hartelijke bede dat de Heere door Zijn Geest de zo nuttige inhoud ervan in uw hart mocht schrijven, opdat aldus de mening van anderen en van mij - nl. dat deze brief mogelijk van praktisch nut zou kunnen zijn - aan uw ziel metterdaad ook bewaarheid worde. En met de oprechte wens dat de Algenoegzame de weleerwaarde schrijver, mijn zeer dierbare medebroeder, nog vele jaren leven, lust en krachten op milde wijze moge schenken om de Kerk met mond en pen te stichten en dat Hij al zijn moeiten rijkelijk moge zegenen.

Bellingwolde, 13 mei 1778.

N. Stuivinga

Weldelgeboren Vrouwe,

U zult het mij hoop ik niet kwalijk genomen hebben dat ik op uw brief niet eerder geantwoord heb. Bezigheden die in omvang toegenomen zijn en die niet uitgesteld konden worden, hebben het mij verhinderd. Terwijl mij nu enige uurtjes overschieten, zal ik die besteden om door middel van deze brief aan uw verlangen te voldoen. Ofschoon u verschillende mannen met meer ervaring en inzicht in de buurt hebt, heb ik er geen bezwaar tegen u op uw vriendelijk verzoek ook mijn geringe diensten aan te bieden. Aangezien God, Wiens kracht in zwakheid volbracht wordt, wel eens de geringste middelen zegent, opdat de roem in het vlees uitgesloten zou worden, en opdat het zij gelijk geschreven is: *Die roemt, die roeme in den Heere.*

Wanneer men met ernst over de zaligheid van zijn onsterfelijke ziel begint na te denken, moet men vooral op zijn hoede zijn dat men zichzelf in de rechte werkzaamheden niet verhindert en dat men zich er niet in verstrikt door zich te bepalen bij al te veel en bij verschillende soorten zaken die niet direct met onze toestand samenhangen. Zo houdt b.v. menig een zichzelf op en brengt zichzelf in grote verbijstering, wanneer hij in het begin van zijn bekommelingen direct al begeert te weten of zijn werk wel in der waarheid is, en te ondervinden dat God tot zijn ziel van vrede spreekt en zijn gemoed verruimt. En dat terwijl hij nog ontbloot is van de rechte kennis van zichzelf en van de ware weg tot zijn eeuwige behoudenis.

Daarentegen dient men zijn aandacht en werkzaamheden in de eerste plaats te vestigen op die zaken die men noodzakelijk moet kennen ter zaligheid. Daartoe behoren de grondwaarheden, **over God, over de mens, over de verwerving en de toepassing der zaligheid, over de leiding des Geestes om de ziel bij die waarheden te bepalen en daarmee werkzaam te maken, en over de meest geschikte middelen waarvan men in afhankelijkheid van God de Heilige Geest gebruik moet maken tot onze opwekking en besturing.**

Vergun mij, Mevrouw, dat ik de wezenlijke inhoud van de hier genoemde zaken een weinig nader uiteenzette.

GOD is de *Schepper en Onderhouder* en daarom ook de volstreckte *Opperheer en Eigenaar*, alsmede het hoogste en laatste doel waartoe al wat leeft geschapen is, in het bijzonder onze zielen, lichamen en alles wat wij bezitten. Het is vanwege al Zijn onveranderlijke volmaaktheden in het algemeen en vanwege Zijn liefde tot het volmaaktste welzijn van Zijn schepselen in het bijzonder, volstrekt noodzakelijk dat Hij van ons vordert Hem met al onze vermogens van ziel en lichaam, ten allen tijde en in alle omstandigheden, volmaakt te verheerlijken. Zodanig dat alles op Hem als ons hoogste doel en ons hoogste goed gericht is, in een allerlevendigste erkentenis, liefde, vrees, vertrouwen, onderwerping en gehoorzaamheid, waarin de grootste volkomenheid, eer, voordeel en vergenoegdheid van een redelijk schepsel gelegen is.

Dit gedachte en zalige Opperwezen is *alomtegenwoordig*. Alles wat we denken, verlangen, spreken, doen of laten, vindt plaats in de tegenwoordigheid van deze heilige Majesteit. We zijn derhalve nimmer alleen geweest en we kunnen ook nergens komen waar we alleen zouden zijn. Wij hebben onze Rechter altijd bij ons en Hij doorziet ons ogenblikkelijk in alles. Zijn ogen doorlopen de ganse aarde en doorzoeken de binnenkamers des buiks; zij oordelen naar waarheid, onpartijdig, zonder aanneming des persoons; en zij zien het of wij beantwoorden aan de betrekking die wij op Hem hebben en of wij aan onze onveranderlijke verplichting jegens Hem

voldoen. Hij kent alle zaden en kiemen van boosheid, die reeds in onze natuur aanwezig waren, toen wij ter wereld kwamen, alsmede alle vruchten die daaruit zouden of konden voortspruiten. Zijn oneindig verstand doorziet volmaakt de oneindige snoodheid die in de geringste zonde aanwezig is. Een zondige gedachte is in Gods ogen veel afgrijselijker dan alle zonden van de hele wereld kunnen zijn in de ogen van de heiligste mens. Want hoe volmaakter de kennis is van de oneindige heiligheid, hoogheid en majesteit van God, hoe groter kwaad men op moet merken in de zonden, die met die oneindige volmaaktheden in strijd zijn.

Aangezien nu het oneindig verstand van God alle Goddelijke volmaaktheden waar de zonde mee in strijd is, in hun oneindige hoogheid en majesteit op volmaakte wijze beschouwt, terwijl het verstand van de heiligste mens omdat het eindig is, hen in hun oneindige luister niet kan bevatten, is het boven alle twijfel verheven dat de geringste zonde in Gods ogen veel afschuwelijker is dan alle zonden bij elkaar in de ogen van de heiligste mens kunnen zijn. En hoe verder de zonden in graad van de oneindige volmaaktheid -de bron van alle zedelijkheid - afwijken, hoe gruwelijker ze naar het oordeel van de Waarachtige zijn. Hij kent al onze zonden tegelijk, door één enkele daad van Zijn oneindige verstand. Alles wat we vanaf onze prille kinderjaren gedaan hebben en alles wat we tot aan onze dood nog doen zullen, is bij de *Alwetende* op zodanige wijze tegenwoordig, alsof Hij ons op dat alles in één ogenblik op heterdaad betrapt. Hoe afschuwelijk moet dan de wiens in de reine ogen van God zijn!

God is *heilig*. Door deze volmaaktheid heeft Hij een oneindige afkeer van alles wat met Zijn hoogste volmaaktheid in strijd is. Hoe heiliger een wezen is, hoe meer het in overeenstemming is met de volmaaktheid, en hoe groter zijn afkeer is van de zonde. De ondervinding is hiervan een onweerlegbare getuige. Een Godvrezende ziel die, door de wedergeboorte, weer met Gods volmaaktheid in overeenstemming begint te komen, kan over één onkuise gedachte die in zijn hart opkomt, voor Gods aangezicht beschaamd en verlegen worden, als was het een echtbreuk, terwijl vele goddelozen in het metterdaad bedrijven van overspel en hoererij onbekommerd voortgaan. Hij kan zich over een onrechtmatige toorn voor God veroordelen, als gold het een doodslag, terwijl menig goddeloze zich erop beroemt dat hij zijn naaste zodanig heeft verwond dat het de dood tot gevolg had. Hij kan zich wegens een opkomende begeerte naar iets dat des naasten is als een dief en rover voor God beschuldigen; terwijl menig goddeloze weltevreden leven kan, hoewel zijn geweten hem zegt dat hij zich het goed van zijn naaste door onrecht en verdrukking, door diefstal en roof heeft toegeëigend. Zo blijkt dus uit de ondervinding dat, hoe heiliger een gemoed is, des te groter de afkeer van het kwaad is. Aangezien nu God oneindig volmaakt heilig is en in de geringste zonde meer snoodheid ontdekt dan de allerheiligste mens in al de zonden van de gehele wereld kan opmerken, moet de gevolgtrekking zijn dat God van de geringste zonde oneindig veel groter afkeer heeft dan de heiligste mens van al de zonde van de gehele wereld kan hebben.

Indien God noodzakelijkerwijs een *allervolmaaktst wezen* is, en indien alles met de volmaaktheid in overeenstemming is, dan is het volstrekt onmogelijk dat Zijn gezindheid, Zijn woorden of daden in tegenspraak met Zijn oneindige heiligheid zouden zijn. Vanwege Zijn oneindig volmaakt heilige natuur vertoornt Hij zich schrikkelijk, zowel over de aangeboren als over de dadelijke zonde, en wil die door een rechtvaardig oordeel tijdelijk en eeuwig straffen. Gelijk Hij gesproken heeft: *Vervloekt is een iegelijk, die niet blijft in al hetgeen geschreven is in het boek der wet, om dat te doen.*

De *goedheid, barmhartigheid en genade* behoren evenzeer tot Gods natuur en zijn Hem net zo eigen als Zijn heiligheid en straffende rechtvaardigheid. Er kan evenwel geen tegenstrijdigheid zijn in deze volmaaktheden van het Goddelijk Wezen. Wanneer God als de Rechtvaardige een zondaar straft die geen deel heeft aan de borg-gerechtigheid van Zijn Zoon, dan is dat in genen dele in strijd met de Goddelijke goedheid. Immers, die zondaar veracht Gods goedheid en stoot ze van zich af. En de Goedheid Zelf, die in het heil van het schepsel een welgevallen heeft, moet wel een oneindige afkeer hebben - en die ook openbaren - van de zondaar die zich moedwillig van zijn zaligheid, die in Gods gemeenschap te vinden is, berooft.

Wanneer daarentegen de Allerhoogste zaligmakende genade bewijst aan een doemschuldige zondaar, dan is dat geenszins in strijd met Gods heiligheid, gerechtigheid en waarheid, omdat het plaatsvindt langs een weg waarin die volmaaktheden in hun oneindige luister verheerlijkt worden en waarin de oneindige toorn van God tegen de zonde volmaakt geopenbaard wordt. Het zou volstrekt onmogelijk zijn dat er een dergelijke weg was, indien er binnen het Goddelijk Wezen geen drie onderscheiden Personen bestonden, Die Ieder voor zich het oneindig Goddelijk Wezen bezitten en samen de éne, eeuwige, waarachtige God zijn.

DE MENS is naar Gods beeld wijs en heilig geschapen, maar heeft dat beeld Gods door zijn moedwillige afval van God in zichzelf geheel verwoest, en in de plaats daarvan het afschrikwekkende beeld van de Satan aangenomen. Het vergif der zonde, dat hij uit de tong van de helse slang heeft ingezogen, is tot zijn gehele natuur, tot ziel, lichaam en alle vermogens, zodanig doorgedrongen dat er totaal niets van vrij gebleven is. Het hart van de allerbeste natuurlijke mens is een afschuwelijk basiliskusnest, vol met vergiftige eieren waar, als ze uitgedrukt worden, vergiftige adders van gruwelijke gedachten, begeerten, woorden, gebaren en daden uitbarsten. Alle zaden van boosheid die mogelijk zijn, liggen in het innerlijk van de allerbeste natuurlijke mens als in een akker des vloeks verborgen. Het helse vergif dat in de ziel aanwezig is, komt uit al zijn zintuigen, uit ogen, oren, lippen en alles wat verder aan de mens is, tevoorschijn. Het vergiftigt zijn zien, zijn horen, zijn spreken, zijn zuchten, zijn wenen en alle andere daden, zelfs die men godsdienstig noemt of die deugden genoemd worden.

De gezindheid, de overleggingen, het "gedichtsel der gedachten des harten" van de beste natuurlijke mens is niets anders dan vijandschap tegen God, zijn Schepper, Onderhouder en Weldoener; tegen Gods goedheid, barmhartigheid en genade, zoals die op de hoogste wijze in het aangezicht van de Zoon van God geopenbaard zijn. Hij draagt in al zijn vermogens de wapens van opstand tegen God met zich om; overal, zelfs in het huis des Heeren, zonder dat hij ze ook maar voor een ogenblik aflegt. Verkeert hij onder oordelen of is hij benauwd vanwege de vrees voor de eeuwige pijn; weent, zucht of bidt hij om vergeving van zijn zonden, die deze oordelen en die pijn hebben verdiend; hij doet dat alles met een hart dat geen lust heeft in God en in Diens zalige gemeenschap; dat vreemd en afkerig is van Christus en Zijn eeuwiggeldende gerechtigheid. Hij doet het met een hart dat de liefde tot de zonde en de wereldse begeerlijkheden behoudt; dat zijn eigen gerechtigheid probeert op te richten met verloochening van de borggerechtigheid van de Zoon en van de richterlijke gerechtigheid van de Vader; dus met een hart dat verlangt dat God Zijn onveranderlijke volmaaktheden vernietigen zou om hem van de oordelen en van de

eeuwige pijn te bevrijden, opdat hij zelf zich in de zonde zou kunnen blijven vermaken.

De benauwdheid, het zuchten, het wenen en het bidden van zo'n natuurlijk mens is vanwege die vergiftige aard in Gods heilige ogen veel afschuwelijker dan het vergiftig geblaas en gekronkel van een in het nauw gebrachte slang in onze ogen zou kunnen zijn. Benaarstigt een natuurlijk mens zich om op zijn manier deugdzaam te zijn en te leven, alles wat hij doet, doet hij zonder ware kennis, liefde en gehoorzaamheid jegens God, vanuit zijn verdorven natuurstaat. Hij doet het met zijn blinde ziel, die afkerig is van God, Zijn Zoon en Zijn zalige gemeenschap, die daarentegen verslaafd is aan de begeerlijkheden. Hij doet het om zijn eigen voordeel, zijn eigen eer en zijn eigen vermaak na te jagen en om zijn eigen zaligmaker, ja zelfs zijn eigen God te zijn. Een zodanig bestaan en gedrag is in Gods hoge ogen oneindig walgelijker, dan het in de ogen van een groot koning zou kunnen zijn, wanneer iemand die hem en zijn heerschappij haatte, voor zijn aangezicht enig uitwendig vertoon van schoon-schijnende plichtplegingen zou maken met de bedoeling hem van de troon te stoten en die zelf te beklimmen.

Zo oneindig hoog, heilig en goed God is, *zo kwaad en verdoemelijk moet noodzakelijkerwijs het bestaan en de handelwijze van een redelijk schepsel zijn, dat vrijwillig, boosaardig en hardnekkig tegen Hem strijd voert.* God, Die Zijn eigen oneindige heerlijkheid op de meest volmaakte wijze kent en bemint, kent ook volkomen de grootte van de snoodheid van het bestaan en het gedrag van de zondaar jegens Hem en Zijn hoge volmaaktheden. Vanwege Zijn onveranderlijke heiligheid kan Hij niet anders dan een oneindige afkeer van een dergelijk wanstaltig schepsel hebben en moet Hij daaraan Zijn ongenoegen bekend maken, door het voor zodanig te verklaren als het in werkelijkheid is, en moet Hij het ook Zijn ongenoegen laten ondervinden, aangezien de hoogste Volmaaktheid nooit in strijd met Zichzelf kan handelen.

Het is volstrekt onmogelijk dat een zondaar zichzelf uit deze schuldige en verdorven staat zou kunnen redden. Wat gedaan is, kan hij niet ongedaan maken. Hij kan er niet voor zorgen dat iets wat zedelijk kwaad is zedelijk goed wordt. Hij kan de schuld en de schande nooit van de zonde scheiden. Hij kan de Onveranderlijke niet tot verandering brengen. Al zou hij de hevigste angst voelen waarvoor zijn natuur vatbaar is; al zou hij al zijn lichaamssappen tot tranen verschreien; al zou hij zichzelf verteren door berouw; al zou hij voor de toekomst beterschap beloven; en al zou hij in staat wezen zijn beloften te volbrengen; hij zou door dat alles niet in staat zijn God te bewegen om niet langer een afkeer te hebben van zijn boze natuur en boze daden en om die niet langer met rechtvaardige straffen te wreken. Veel minder dan een misdadiger, die de beste koning zou hebben vermoord, door angst, gehuil, en beloften van beterschap een rechtvaardige rechter zou kunnen bewegen de moord goed te keuren, het uitgesproken vonnis ongeldig te verklaren en te gebieden dat het niet werd uitgevoerd.

En zoals een slang die geslagen is, door angstig te blazen en zich te kronkelen haar vergiftige aard niet kan afleggen, noch de meest barmhartige moeder kan bewegen zo'n dier, dat geneigd is haar en haar zuigeling dodelijk te verwonden, tussen haar borsten te koesteren; zo kan ook een natuurlijk mens door zijn benauwdheid onder oordelen en door zijn vrees voor de verdoemenis, of door alle woelingen die hij daartegen in het werk stelt, zijn boze natuur niet veranderen, noch de oneindige Barmhartigheid bewegen hem tot Zijn gemeenschap toe te laten.

Laat ik alles als volgt samenvatten: *noch de zondaar zelf, noch enig ander schepsel, hoe wijs, heilig en machtig het ook zou mogen zijn, is in staat de zondaar uit zijn ellendestaat te verlossen.*

Maar wat bij al het geschapene onmogelijk was, was mogelijk bij God. De oneindig wijze, heilige, rechtvaardige, almachtige en barmhartige God heeft een Middel uitgevonden en geopenbaard, waardoor de meest verdorven, schuldige en onmachtige zondaar op een Gode betamelijke wijze volkomen zalig gemaakt kan worden. Gods Zoon heeft een eeuwige **VERLOSSING** teweeggebracht. Hij Die de waarachtige God en het eeuwig Leven is, is in de eeuwige vrede raad in de plaats van doemschuldige zondaren getreden en Borg geworden om hun schuld te betalen, hun boze daden goed te maken en om voor hen de zaligheid te verwerven en hun die krachtadig toe te passen.

De VERWERVING van de zaligheid heeft Hij reeds volmaakt ten einde gebracht. Hij verenigde Zichzelf tot een persoonlijke eenheid met de ware, menselijke natuur, en werd in alles ons gelijk, uitgenomen de zonde. En aangezien Hij, Die als de volmaakte Heere in Zichzelf geen lijdelijke en dadelijke gehoorzaamheid voor Zijn eigen Persoon verschuldigd was, de schuld van zondaren vrijwillig op Zich had genomen, werden alle zonden, van de grootste en de snoodste zondaren Hem toegerekend, alsof het Zijn eigen zonden waren. Hij werd voor hen tot zonde gemaakt. De Rechter van hemel en aarde deed al hun ongerechtigheden op Hem aanlopen. De volle betaling werd van Hem geëist, en Hij voldeed volmaakt aan de gehele eis. Eiste de Gerechtigheid van de zondaar een volmaakte, heilige mensheid terug, zoals Hij hem in de schepping gegeven had, de Zoon van God, een Persoon van oneindige waardij, gaf Hem een volkomen heilige, menselijke natuur terug, waarin nooit enige inklevende of dadelijke zonde te vinden was geweest, maar die vanaf het begin van haar bestaan volmaakte heiligheid had bezeten en die sindsdien te allen tijde had behouden. Hij droeg in een menselijke ziel en lichaam de oneindige toorn van God die tegen de zonde der mensen was ontstoken, alsmede de openbaring daarvan in alle lichamelijke en geestelijke straffen die op het doen der zonde gedreigd waren. Hij onderhield op de meest volmaakte wijze alle geboden van de ganse Wet, en maakte daardoor alles goed wat de uitverkoren zondaren aan kwaad bedreven hadden, door bedrijf of nalatigheid.

Door deze genoegdoening van een oneindige Persoon, in de waarachtige menselijke natuur voortgebracht, zijn alle oneindige volmaaktheden van God en Zijn heilige, rechtvaardige, en goede Wet, die door de zonde verdonkerd, onteerd en ontluisterd waren, weer in hun oneindige luister en heerlijkheid geopenbaard. Hier is Gods oneindige heiligheid, gerechtigheid en majesteit veel luisterrijker tentoongespreid, dan door het voor eeuwig straffen van het gehele mensdom had kunnen plaatsvinden. Hier openbaart zich, te midden van de meest ontzaglijke uitoefening van de straffende rechtvaardigheid, de oneindige goedheid van God veel glansrijker, dan wanneer God de val van de mens had verhinderd en alle mensen had zalig gemaakt. Hier wordt de genade en barmhartigheid, die in God verborgen had moeten blijven, wanneer de zonde niet in de wereld was gekomen, voor het oog van alle redelijke schepselen in haar oneindige grootheid geopenbaard. Hier schittert de liefelijkste overeenstemming van de Goddelijke deugden met elkaar, die buiten deze Middelaar om beschouwd, met elkaar tegenstrijdig schenen te zijn. Dezelfde daad, die de oneindige heiligheid, gerechtigheid en majesteit tentoonspreidde, openbaart tegelijkertijd de oneindige rijkdom van Gods wijsheid, goedheid, barmhartigheid en genade. En, in de openbaring

van de hoogste goedheid, ligt tevens de tentoonspreiding van de hoogste heiligheid en wrekende gerechtigheid opgesloten.

Aangezien God Zichzelf, Zijn hoge volmaaktheden en de hoogste verheerlijking daarvan lief heeft, heeft Hij in deze genoegdoening, waardoor de Goddelijke volmaaktheden op de hoogst mogelijke wijze verheerlijkt zijn, een groter welbehagen, dan Hij zou kunnen hebben in de gehele schepping of in de volmaakste heiligheid en gehoorzaamheid van alle redelijke schepselen die tot in der eeuwigheid beoefend zouden zijn. Hier is de grondslag gelegd voor de dadelijke wegneming van de oneindige scheiding, die tussen God en de zondaar door de zonde tot stand was gekomen. Nu is de menselijke natuur, die wegens de afval van God in de uiterste verachting was geraakt, door de persoonlijke vereniging van een waarachtige mensheid met de eniggeboren Zoon van God; door de volmaakte gehoorzaamheid, die Gods Zoon daarin heeft volbracht; en door de weergaloze heerlijkheid waarmee Hij aan Gods rechterhand is bekleed, tot groter heerlijkheid en nauwere gemeenschap met God verheven, dan het gehele mensdom deelachtig had kunnen worden, wanneer het in de staat der rechtheid staande zou zijn gebleven.

Nu heeft een heilig en rechtvaardig God een onveranderlijke liefde van toegenegenheid voor de grootste en walgelijkste zondaren, voor wie Zijn eniggeboren Zoon in hun eigen natuur heeft voldaan, en een liefde van welbehagen in allen die in deze Godmens ingeplant zijn en Zijn genoegdoening metterdaad deelachtig zijn geworden. Nu kan de schuldigste zondaar zalig worden zonder dat hij ook maar het allerminste uit zichzelf hoeft voort te brengen om God tot genade jegens hem te bewegen; zonder een goede gedachte, gezindheid, zucht of traan. Alle Goddelijke volmaaktheden, niet alleen de goedheid, genade en barmhartigheid, maar ook de heiligheid, rechtvaardigheid en waarheid, vorderen dat een zondaar voor wie de betaling is gedaan, alleen vanwege de oneindige waardij van deze Zoenofferande, gezaligd wordt.

Daarom heeft God de Middelaar alle macht in hemel en op aarde gegeven om de verworven zaligheid aan verloren zondaren toe te passen. Deze rekent het tot Zijn plicht, lust en eer, dat Hij het verlorene zoekt, aan blinden het gezicht schenkt, vijanden trekt en het hart van de vuilste zondaar aanraakt, verandert en heiligt. Al kan dan de zondaar niet het minste toebrengen tot verandering van zijn vervloekte natuur, hij mag die zoals zij is aan deze grote Zaligmaker overgeven en toevertrouwen, tot levendmaking, verlichting en bekering, onder een naarstig gebruik van de middelen die Hij hem heeft voorgeschreven.

Nu roept, nodigt, lokt en bidt de Allerhoogste, op een welmenende en ernstige wijze, verloren zondaren, terwijl ze nog vijanden zijn, om door deze Middelaar tot Hem weder te keren. Aan Zijn vijanden biedt Hij volkomen vergeving van al hun zonden aan, en in plaats van vloeken die ze verdiend hebben, allerlei zegeningen die ze hadden verbeurd. Aan onmachtige en onwillige vijanden zal Zijn Zoon door Zijn Woord en Geest het geloof schenken waardoor zij al die zaligheden metterdaad deelachtig worden. Hij Zelf zal het werk beginnen, bevorderen en voleindigen. Nu kan geen mens in waarheid zeggen dat hij door deze weg wel wilde, maar niet kon zalig worden. Ieder die door deze weg wil, die kan en zal ook zeker zalig worden. En allen die onder de verkondiging van het Evangelie verloren gaan, gaan alleen daarom verloren dat ze door Gods Zoon niet zalig willen worden op de wijze zoals Hij zondaren zaligt.

Laat ons nu de **TOEPASSING** van de verworven zaligheid ook wat nader onder ogen zien. Het eerste, het begin van deze toepassing, bestaat uit de dadelijke vereniging van de zondaar met Christus, op grond van de borgtocht en voldoening van deze Middelaar, naar het eeuwig, onafhankelijk voornemen der genade. Zolang iemand buiten Christus is, heeft hij geen deel aan enig zaligmakend genadegoed. Maar zodra hij in de Boom des Levens geënt wordt, wordt hij metterdaad deelgenoot van Christus en alle zaligheid die in Hem is.

De eerste band waardoor de bovennatuurlijke vereniging van ziel en lichaam van de uitverkoren zondaar met de Godheid en mensheid van de verheerlijkte Zaligmaker plaatsvindt, is *de Geest van Christus* (Rom. 8:9, 14, 16, 17; Gal. 4:6). Dezelfde Geest, Die van Gods Zoon uitgaat en Die in Zijn mensheid als in Zijn heerlijkste tempel woont, woont en werkt op een bijzondere wijze in de uitverkoren zondaar als in Zijn tempel, in Zijn woon- en werkplaats (1 Kor. 3:16, 6:19). Daardoor wordt men een levend lidmaat van Christus, vlees van Zijn vlees en been van Zijn benen, ja één Geest met Hem. Wanneer twee mensen één en dezelfde ziel zouden kunnen bezitten, zouden ze door die ene ziel allerinnigst met elkander verenigd zijn en op dezelfde wijze denken en verlangen. Hoe innig is dan de vereniging met Gods Zoon, wanneer precies dezelfde Geest die in Hem is, ook in ons woont en wij daarom door één Geest leven en geregeerd worden, als leden van één lichaam en met één ziel!

Hoewel men die Geest niet kan zien noch met het lichamenlijk gevoel gewaar kan worden, kan men toch zeker nagaan of Hij ook in ons is, nl. *uit de werkingen die Hij in ons verricht, waarvan we een krachtige ondervinding kunnen hebben*. Want zodra deze Geest in een ziel Zijn intrek neemt om haar tot Zijn tempel, tot Zijn woon- en werkplaats te heiligen, schept Hij daarin door Zijn Goddelijke almacht een nieuw, geestelijk, levend en bovennatuurlijk principe van geestelijk licht, geestelijke gezindheid en geestelijke kracht. En daardoor wordt de mens bekwaam, vatbaar en geneigd om vanuit een innerlijk levensprincipe geestelijke zaken met aangename overeenstemming te kennen, te kiezen, lief te hebben en te betrachten. Deze bovennatuurlijke, ingestorte hoedanigheid, volmaaktheid of kracht, of dit als grondbeginsel aanwezige geestelijk leven is de grondslag en wortel van alle geestelijke werkzaamheden.

Dit leert ons niet alleen Gods onfeilbaar Woord, maar het wordt ook door de dagelijkse ondervinding bevestigd. Want hoe groot de schrandereheid van een natuurlijk mens ook mag zijn; hoezeer zijn natuurlijk zedelijk gevoel ook verheven mag zijn; en tot welke trap zijn natuurlijke oprechtheid en zijn begeerte om waarlijk gelukkig te zijn ook mag opklimmen; we zullen hem evenwel nooit tot geestelijke werkzaamheden kunnen brengen, zolang hij dit geestelijke principe nog niet heeft ontvangen, hoe duidelijk wij ook de geestelijke zaken aan zijn verstand voorstellen en hoe wij ook proberen ze op te helderen en te bewijzen, hoe belangrijk ook de beweegredenen mogen zijn die wij hem op het hart proberen te binden.

Maar beschouw daarentegen een ander, die niet veel natuurlijke schrandereheid bezit, die zijn natuurlijk zedelijk gevoel niet heeft aangekweekt, maar veelmeer heeft onderdrukt; als hij dat nieuwe levensbeginsel heeft ontvangen, zal hij van stonde aan voor geestelijke zaken vatbaar zijn. Hij zal het niet kunnen laten daaraan te denken, en zijn leven ermee in overeenstemming te brengen, al zouden anderen hem door bespottingen, bedreigingen of zelfs mishandelingen daarvan willen afhouden. Ja, het licht der natuur verzekert ons dat elk beginsel van leven geneigd is tot levende

werkingen, en dat er geen levende werkingen zonder een grondprincipe van leven mogelijk zijn.

Dit bovennatuurlijk principe wordt, in de **WEDERGEBOORTE** of de vernieuwing van het gemoed, door het scheppend alvermogen van de Geest aan de ziel meegedeeld; in een ondeelbaar ogenblik, zodat er geen tussenstaat tussen dood en leven kan bestaan. Want men moet niet denken, zoals de Pelagiaansgezinden doen, dat de mens de kracht om met geestelijke zaken te werken heeft overgehouden: een kracht, die de Geest door zedelijke werkingen zou opwekken, opdat deze zich trapsgewijs zouden ontwikkelen, totdat ze in dadelijke werkzaamheden met geestelijke zaken doorbreken. Zoals men een zieke die flauwgevallen is, door stimulerende dingen weer opwekt en tot levende handelingen brengt.

Het geestelijk levensbeginsel kan in de kinderjaren geschonken worden, maar meestal gebeurt het, wanneer men tot de jaren des onderscheids gekomen is; ofschoon geen sterveling het precieze tijdstip waarin het gebeurt, kan bepalen of zich daarover hoeft te bekommeren. Zo weten we bijvoorbeeld ook dat we gewoon, natuurlijk leven, hoewel we het precieze tijdstip waarop we het levensbegin ontvingen, niet weten.

Uit deze wortel spruiten in tijdsvolgorde alle *geestelijke werkzaamheden* voort, door middel van Gods Woord en Geest, met langzamer of spoediger voortgang, gepaard gaande met vele en vele soorten wisselingen van licht en duisternis, werkzaamheid en werkeloosheid, moed en moedeloosheid, en van gevoelige indrukken of indrukloosheid. De voornaamste geestelijke werkzaamheden, die uit dit geestelijk principe bij aan- of bij voortgang geoefend worden, zijn verootmoediging over de zonde, geloof in Christus en evangelische gehoorzaamheid aan Gods geboden.

De *overtuiging van zonde* bestaat niet in een redeloze droefgeestigheid, evenmin in een natuurlijke gewetensangst die geboren wordt uit het besef dat men door de zonde zijn eer heeft verloren of aardse schade en schande, ja, de eeuwige verdoemenis zelf over zich heeft gehaald. Hoewel in een waarachtige overtuiging ook angsten, benauwdheden, tranen en geklaag plaatsvinden, maken die er het wezen niet van uit, aangezien dat alles ook gevonden wordt in mensen die van de waarachtige overtuiging volledig ontbloot zijn. Maar het *wezen van een zaligmakende overtuiging* bestaat in redelijke werkzaamheden van het geestelijke levensprincipe, waardoor men een weloverwogen en levend inzicht heeft in de waarheden van Gods deugden en volmaaktheden; in onze volstreekte plicht jegens God en Zijn Wet; in onze totale ongelijkvormigheid daaraan; en in onze aangeboren en dadelijke zonden; in onze schande, schuld en onmacht, waarvan men in zijn innerlijk zo volstrekt overtuigd is, dat men zich ook overeenkomstig deze jammerlijke staat gedraagt, nl. in beschaamdheid, droefheid en berouw, en rusteloos zoekt om uit deze ellende verlost te worden. Deze innerlijke werkzaamheden der ziel komen ook voor in een gezond lichaam en veroorzaken daarin zintuiglijke, gevoelige benauwdheden, zuchten, tranen, een bedroefd gelaat en geklaag.

Het zaligmakend geloof is niet gelegen in de aangename *zekerheid* dat we genade hebben en dat ons werk in der waarheid is. Hoewel het ware geloof ook van deze zaken een gegronde zekerheid kan hebben, mag men daar toch het wezen van het geloof niet in zoeken. Want het voornaamste voorwerp waarmee het zaligmakend geloof werkzaam is, is niet zozeer onze eigen staat of ons eigen werk, dan wel het *getuigenis van God met betrekking tot de enige, noodzakelijke en zeer gepaste weg van*

de verlossing van een zondaar door Christus. Het geloof heeft een bedaard en levend inzicht in de evangelische waarheid omtrent Jezus' Persoon; omtrent Zijn eeuwige liefde voor verloren zondaren; omtrent Zijn volmaakte genoegdoening; omtrent Zijn eeuwige gerechtigheid waarmee Hij al onze aangeboren en dadelijke zonden voor Gods aangezicht volmaakt kan bedekken, ons van al onze schulden kan vrijspreken, en ons de gerechtigheid, het geestelijk en eeuwig leven kan teruggeven; omtrent Zijn Middelaarskracht om aan doden het leven, aan blinden het gezicht, aan vijanden liefde en aan krachtelozen kracht te schenken; omtrent Zijn onafhankelijke gewilligheid om dat alles bij de grootste en voornaamste der zondaren te doen, zonder dat Hij iets in hen vindt waarom Hij het zou doen en dat zij Hem eerst zouden kunnen aanbieden; omtrent Zijn oprechte, welmenende aanbieding van Zichzelf en al Zijn genadegoederen, niet alleen aan anderen, maar ook aan ons in het bijzonder; omtrent ons recht en onze plicht om zoals we zijn tot Hem te komen; en tenslotte omtrent de opwekkende en troostrijke verklaring dat wij, wanneer we tot Hem komen, om geen enkele verleden of tegenwoordige zonde of ellende verstoten zullen worden, maar integendeel aangenomen en zalig gemaakt zullen worden.

Het geloof is van deze waarheden verzekerd, overreed of overtuigd, omdat God, Die niet liegen kan, ze in Zijn onfeilbaar Woord verklaart en door wonderen, Goddelijke eden en een menigte voorbeelden heeft bevestigd; en omdat men duidelijk inziet dat alle Goddelijke volmaaktheden in het zaligmaken van de voornaamste der zondaren langs deze weg meer verheerlijkt kunnen worden dan wanneer alle zondaren voor eeuwig verdoemd zouden worden. Het geloof heeft een innig welbehagen in deze hele weg van verlossing, met afzien van zichzelf en al het geschapene. Het kiest de gehele Zaligmaker, met alles wat aan Hem is, voor zichzelf, en biedt zichzelf Hem geheel en al weer aan om alleen Zijn eigendom te zijn, met een oprechte en vrijwillige afstand van Satan, zonde en wereld. Het vertrouwt zich aan Hem toe en is met Hem alleen in alles tevreden, zonder dat het buiten Hem iets anders voor zijn zaligheid zoekt.

Door dit geloof, waardoor de zondaar de aangeboden Zaligmaker met Zijn gerechtigheid aanneemt, krijgt hij Jezus en Zijn gerechtigheid in bezit en eigendom. Aangezien daardoor de gehele heiligheid, gerechtigheid en de volmaakte genoegdoening van Christus de zondaar als zijn eigendom toekomt, wordt hij hierom in Gods gericht volkomen gerechtvaardigd. Dat betekent: God, de rechtvaardige Rechter over allen, over Wiens uitspraak men niet in hoger beroep kan gaan, oordeelt naar waarheid en doet van dit oordeel een onherroepelijke uitspraak in het Evangelie, dat deze zondaar een volkomen gerechtigheid bezit waardoor voor al zijn zonden is betaald en een wettelijk recht op de gehele zaligheid verworven is. En dat hij vanwege deze gerechtigheid nu vrij is van alle verplichting om voor enige zonde ook maar de minste straf te ondergaan, maar dat hij integendeel een wettelijk, Goddelijk recht bezit op de eeuwige zaligheid, en als een waarachtig vriend, kind en erfgenaam van God beschouwd en behandeld zal worden.

Uit dit geloof wordt *de evangelische Godzaligheid of Godsvrucht geboren.* Deze bestaat in het geheel niet in het nazeggen van enige aangeleerde uitdrukkingen of spreekwijzen, noch in een bepaalde uitwendige, zedige houding; evenmin in ongegronde verruiming of blijde aandoeningen die gegrond zijn in een natuurlijke onbezorgdheid of in een lichtvaardige toepassing van de beloften van het Evangelie. Maar het wezen van de praktijk der Godzaligheid is gelegen in een ongeveinsde liefde jegens God en de naaste, geboren uit het geloof in Christus; in een onbepaalde onderwerping aan God en Zijn wil; in een ongeveinsde gezindheid om in 's Heeren

kracht naar alle geboden van God (niet één uitgezonderd) te wandelen, om alle goede werken te betrachten en alle zonden te laten; en in een worsteling (die tot het eind van ons leven duurt) om onze gedachten, genegenheden, bedoelingen, beraadslagingen, woorden, gebaren en daden naar Gods welbehagen en het voorbeeld van Jezus te richten. En aangezien dit Godzalig leven, ofschoon het in principe en in de bedoeling volkomen is, toch in dit leven wat trap en maat betreft, onvolkomen is, is een echt Godvrezend mens zijn hele leven ook werkzaam om zijn gebrek en onvolkomenheid op te merken, en om daarover te treuren, zichzelf te veroordelen en aan te klagen, en om gerechtigheid tot bedekking, alsmede vermeerdering van licht en kracht bij Christus te zoeken; ook om nauwgezet te wandelen, uit struikelingen weer op te staan, om zich gedurig opnieuw tot God te bekeren en naar de volmaaktheid te reikhalzen en te jagen.

De bovengenoemde drieërlei werkzaamheden zijn de voornaamste en wezenlijkste, die in het grondbeginsel van het geestelijk leven als in hun wortel liggen besloten. Naar de beoefening en de bevinding daarvan moet een bekommerd hart in de eerste plaats trachten. Er zijn bekommerde mensen die onmiddellijk wanneer ze bemerken dat hun staat en weg niet goed is, erg gesteld zijn op een gevoelige angst en een daarop volgende verruiming, terwijl ze over de zo-even genoemde werkzaamheden heenstappen. Dit is evenwel een onverstandige en ook zeer gevaarlijke geneigdheid. Het is onverstandig dat we beangst en bedroefd willen zijn, voor we God en onze ellende recht kennen, of dat we een verruiming des harten willen ondervinden, voordat we Christus en Zijn genade kennen en omhelzen. Het is gevaarlijk, omdat men een natuurlijke zwaarmoedigheid en angst of een natuurlijke onbezorgdheid voor iets geestelijks kan aanzien en omdat men daarmee zonder ware overtuiging van zonde en zonder geloof en bekering, gerust kan worden.

Menig haastig mens doet een ongelukkige stap, wanneer hij na een grote angst een onverwachte verruiming ontvangt, terwijl hij over de hele overtuiging van zonde, het gehele geloof in de Zaligmaker en de levende bekering tot God heengestapt is, en daarvoor zijn hele leven onvatbaar geworden is. Velen waren het allerdichtst bij het gelukkige tijdstip waarop ze op de rechte wijze werkzaam werden, toen ze geen gevoel, geen verruiming, maar alleen hardigheid, verstoktheid, onverschilligheid, ja ontevredenheid in zichzelf ontdekten. Toen werden ze genoodzaakt zichzelf te zien als geheel verloren en reddeloze zondaars en de hoop op zich zelf en alle schepselen op te geven. Toen werden ze meer vatbaar gemaakt voor Christus, Die gekomen is om het verlorene te zoeken, vijanden door genade te overwinnen, het stenen hart weg te nemen en een vlesens hart daarvoor in de plaats te geven.

Hoewel de kiem van alle genoemde werkzaamheden in het geestelijke levensprincipe als in de ware wortel ligt besloten, kunnen deze werkzaamheden daaruit niet voortdurend voortspruiten en geoefend worden zonder de **LEIDING EN WERKING VAN GOD DE HEILIGE GEEST**, waarover ik nu wat meer moet zeggen.

Wil het geestelijk leven met geestelijke zaken metterdaad werkzaam zijn, dan moeten de voorwerpen van zijn werkzaamheden er ook aan worden voorgehouden. Dit gebeurt uitsluitend door middel van Gods Woord en de bediening daarvan. Hoe onderscheidener die bediening is, des te voorspoediger vaak kan het geestelijk leven met geestelijke zaken werkzaam zijn.

Evenwel, wil het geestelijk leven (dat evenals het natuurlijke leven afhankelijk is) met de door het Woord en de bediening voorgehouden zaken werkzaam worden, dan is daarvoor ook nodig dat de voorkomende genade het geestelijk leven opwekt, bij die

zaken bepaalt en het daarin leiding geeft. Dit gebeurt door de onmiddellijke invloed van de Geest op het geestelijk levensprincipe. Als die ontbreekt en door de Heere heilig ingehouden wordt, kan een mens met een geestelijk leven onder de allerduidelijkste, onderscheidenste en krachtigste bediening des Woords zijn zonder levend-geestelijke werkzaamheden, aangezien het geestelijk leven bij de geestelijke zaken, gronden en beweegredenen niet bepaald wordt en er ook niet op de rechte wijze wordt ingeleid.

In het opwekken van het geestelijk leven om met geestelijke zaken werkzaam te worden, handelt de oppermachtige Geest op een onafhankelijke en vrijmachtige wijze. Het is onbetamelijk en ook schadelijk, wanneer sommige bekommerde mensen de Allerhoogste een schema voorschrijven waarnaar Hij hen leiden zal. Zij menen b.v. dat ze niet met Christus werkzaam mogen worden, voor ze een bepaalde mate van overtuiging en verbrijzeling ondervonden hebben. Wanneer hun Christus verkondigd wordt, denken ze al gauw dat hen dat niet aangaat, omdat ze niet weten of ze wel genoeg overtuigd en verbrijzeld zijn. Het is waar: niemand zal in de Zaligmaker kunnen geloven, wanneer hij zijn eigen rampzaligheid niet kent; en niemand zal de liefde tot God in zijn hart kunnen ontvangen, zolang hij geen kennis heeft aan de Zaligmaker. In orde van natuur gaat de kennis van de ellende vóór het zaligmakend geloof in Christus, en het geloof vóór de liefde en de betrachting van Gods geboden. Men moet evenwel niet denken dat men eerst een tijd lang volkomen overtuigd moet zijn van zonde, voordat men zijn aandacht op het getuigenis van het Evangelie aangaande Christus mag vestigen. Want de werkzaamheden van het geestelijk leven - dat te midden van de overblijfselen van de geestelijke dood aanwezig is, en dat door velerlei verzoeking en tegenstand moet heenworstelen - zijn in het begin doorgaans donker en verward en komen trapsgewijze tot meer klaarheid en onderscheiding. De zielen worden nu eens bij het ene stuk, dan weer bij een ander bepaald en door middel van het een tot het ander heengeleid, naar de vrijmachtige besturing van de Geest.

Zo kan het gebeuren dat een zondaar eerst wordt bepaald bij Jezus' bitter lijden en sterven en dat hij daardoor een levendig inzicht in de verschrikkelijkheid van de zonde ontvangt, waardoor hij dan nader tot zichzelf wordt gebracht en bij de stukken inziet dat hij ook aan die misdaden schuldig staat waardoor hij heeft verdiend alles te ondergaan wat Jezus voor de zonden heeft moeten lijden. Het is ook mogelijk dat men allereerst bepaald wordt bij de vriendelijke nodiging waarmee Jezus verlorenen tot Zich lokt, hetgeen een middel kan zijn om onze verdoemelijke blindheid en boosheid op te merken waardoor wij die vriendelijkheid versmaad hebben, alsmede de grote schuld die wij door een dergelijke ongehoorzaamheid over ons gehaald hebben. Waar nu de oppermachtige Geest ons bij bepaalt, daar moeten wij ootmoedig bij stilstaan om dat op de rechte wijze te kennen en daarvan voor onze ziel gebruik te maken, zonder dat we ons in een zelfgemaakt schema willen wringen. Zoals de kleine kinderen op school, die bij die les moeten blijven die de meester hun heeft aangewezen en die deze les zo lang leergierig overlezen, totdat ze een aanwijzing voor een andere les ontvangen. Het zou zeer onbetamelijk zijn dat we, wanneer Gods Geest ons met nadruk bij onze ellende zou willen bepalen, ons hart daarvan zouden willen aftrekken om het met geweld bij Christus te bepalen. Of dat we, wanneer de Geest ons in zou willen leiden in de algenoegzaamheid van de Middelaar, onze ogen daarvoor zouden toesluiten om eigenzinnig op onze ellende te gaan starogen.

Intussen pleegt de Heilige Geest vele zielen op de volgende wijze te leiden. Hij brengt ze eerst op hun weg waarop ze van nature wandelen tot stilstand en nadenken. Daarvoor kan Hij wel eens zeldzame wegen der voorzienigheid gebruiken. Men kan mensen ontmoeten die door een onverwachte bezoeking van Gods hand, door een onverwachte zegen, door een ziekte, door het luiden van een sterfklok, door het bijwonen van een plotseling sterfgeval, door het zien van de woede van redelijke of redeloze schepselen, en door duizenden andere voorvallen, in hun roekeloze gang naar het verderf tot staan zijn gebracht, tot bedaren en tot nadenken over hun weg. Het is echter het aangenaamst, wanneer de bediening des Woords, het prediken, het catechiseren, het bedaard en aanhoudend onderzoeken der waarheden, het lezen in Gods Woord of in stichtelijke geschriften, of de omgang met Godvrezende mensen het middel is geweest in de hand des Geestes om ons tot stilstand en nadenken te brengen.

Aan dergelijke personen, die tot bedaard nadenken gebracht zijn, schenkt de Heilige Geest dan *geopende ogen des verstands* om op bedaarde wijze op de boven behandelde waarheden Gods, nl. onze ellendestaat en de weg der verlossing door Christus, te letten, ze met meer of minder duidelijkheid en licht te leren inzien en ze als zekere, niet te betwijfelen waarheden te erkennen. Dan begint een zondaar in te zien met welk een God hij te doen heeft: hoe hoog, heilig en rechtvaardig het geduchte Opperwezen is. Dan begint hij zijn zonden, zijn schande, schuld en onmacht in zichzelf duidelijk en in bijzonderheden te ontdekken. Meestal komen hem eerst enkele dadelijke zonden onder het oog, zonden van bedrijf of nalatigheid, waarvan zijn geweten hem zegt dat hij er schuldig aan is, zonden die hij op vroegere leeftijd of pas geleden heeft bedreven. De zonden uit de jeugd kunnen hem in hun omstandigheden zo levendig voor de geest komen alsof ze op dat ogenblik zelf geschied waren. Bovendien kan de Wet in haar verschrikkelijke helderheid, met de donderslagen en bliksemschichten van haar vloeken, in het geweten doordringen en de ziel vervullen met het volgende rechtvaardige vonnis: *Vervloekt is een iegelijk die niet blijft in al wat geschreven is.*

Wanneer hij het bedreven kwaad verbeteren wil, komt hem trapsgewijze voor de geest dat ook zijn verstand verduisterd, zijn wil vijandig is, en dat alle krachten van ziel en lichaam door de zonde geheel verdorven zijn. Dan wordt alles wat in en aan hem is kwaad in zijn eigen ogen. Hij kan niets goeds in zich gewaar worden. Hij moet zelfs van zijn beste godsdienstige verrichtingen walgen, omdat hij nu op een bedaarde wijze inziet met welk een blinde, vijandige ziel, vanuit welk beginsel, met welk doel en op welke wijze hij ze uitgeoefend heeft. Hij is van de hoofdschedel tot de voetzool toe voor God en zijn eigen geweten met schuld en schande bedekt. Noch hij zelf, nog enig schepsel is in staat zijn schuld af te betalen, zijn schande uit te wissen of iets in hem te verbeteren.

Nu wordt hij ootmoedig, zacht en handelbaar voor God en mensen. Hij verwondert zich over Gods goedheid, die hem zo lang gedragen en zo veel weldaden bewezen heeft. De zwaarste tegenspoed wordt in zijn ogen licht, omdat hij oneindig zwaardere, ja de eeuwige verdoemenis zelf verdiend heeft. Worden hem door mensen bittere dingen aangedaan, hij denkt: God heeft dit op een rechtvaardige wijze aldus bestuurd en Hij zou de afgrond op mij af kunnen sturen om mij te verderven. Hij is beschaamd als iemand van wie God en alle heiligen walgen moeten. Hij wordt bekommerd vanwege zijn zonde. Hij treurt, weent, en gedraagt zich als een ellendige. Hij kent zijn Rechter recht en gerechtigheid toe en onderschrijft Diens vonnis als heilig en rechtvaardig. Hij roept uit: Ik, ellendige! Wie zal mij verlossen? Hij vraagt: wat moet

ik doen om zalig te worden? Hij gaat naar de kerk, hij bezoekt godvrezende mensen, alleen om te vernemen of er nog raad en ontkoming voor zo'n rampzalige zou zijn.

Dezelfde Geest, die hem in waarheid aan zijn ellende heeft ontdekt, opent ook zijn hart voor *de waarheid der verlossing in Christus*. Hij doet hem uit het Evangelie opmerken dat de oneindige Zoon van God, naar de wil van Zijn Vader, in een volmaakt heilige, menselijke natuur aan de Goddelijke gerechtigheid voor de voornaamste der zondaren volkomen heeft genoeg gedaan. Hij ontdekt in deze Zaligmaker alles wat hem ontbreekt, wijsheid, gerechtigheid, sterkte, en een volkomen verlossing. Hij gelooft dat hij door deze Heiland volkomen kan zalig gemaakt worden van al zijn zonde, schande, schuld, straf en krachteloosheid, tot verheerlijking van al de Goddelijke volmaaktheden. Hij merkt op dat het Evangelie niet alleen anderen, maar ook hem persoonlijk tot deze Verlosser nodigt, en dat hij niet alleen het recht, maar ook de plicht heeft tot Hem te komen.

Hij wordt ook wel eens met nadruk bij zijn doop, die aan hem in zijn prille kinderjaren is bediend, tot zijn bemoediging bepaald. Door dit sacrament - aan zijn lichaam bediend, waarbij hem zijn eigen naam gegeven werd - is aan de gehele heilige Gemeente verzegeld dat God niet alleen haar God wil zijn, maar dat Hij ook haar doemschuldige zaad uit kracht van Jezus' dood en opstanding wil reinigen van zonde en schuld. En hij behoort ook tot dat zaad. De Gemeente heeft hem plechtig opgenomen en aan haar Verbondsgod opgedragen. Derhalve heeft hij niet alleen de vrijheid, maar is hij zelfs verplicht op grond van het Verbond dat met de heilige Gemeente gemaakt is en door de doop - aan zijn lichaam bediend -aan haar verzegeld, om tot de Zaligmaker te komen; en hij zal, wanneer hij komt, niet worden uitgeworpen. Het noemen of schrijven van zijn naam, bij die plechtigheid ontvangen, kan een middel zijn om hem aan deze opwekkende zaken te doen denken.

Door een helderder inzicht in de algenoegzaamheid van Christus en in Zijn ernstige nodiging van hem persoonlijk, wordt in zijn hart enige hoop en moed geboren om op een Gode betamelijke wijze zalig te kunnen worden; een hoop die hij voor de hele wereld niet zou willen inruilen. Zijn hart wordt overgebogen om Christus met alles wat in en aan Hem is met afzien van zichzelf en alle schepselen voor zichzelf te kiezen en aan te nemen. Hij vertrouwt zichzelf geheel en al aan Hem toe. Hij werpt zich op deze eeuwige Rotssteen neer en verwacht van Hem alleen alle zaligheid. Hij kleeft Hem achterna en vindt rust voor zijn ziel. Hij verbindt zich, weloverwogen, geheel vrijwillig, onberouwelijk en in afhankelijkheid van 's Heeren kracht en trouw, om met zielen lichaam het eigendom van de Heere te zijn en om door Hem, voor Hem en tot Hem, en naar Zijn wil te leven. Hij verbindt zich om tegen Satan, wereld en zonde te strijden en zich ootmoedig te onderwerpen aan alles wat de Heere over hem beschikt. Hij gelooft ook dat het tot het ambt van de getrouwe Zaligmaker behoort ervoor te zorgen dat zijn werk in der waarheid is. Waarom hij zich als een dwalende van geest en een trouweloze in zichzelf met het oog daarop aan Hem toevertrouwt.

Hoewel hij tijdens deze werkzaamheden een aangename rust voor zijn ziel vindt in Christus, is het mogelijk dat hij toch de volle verzekering van zijn genadestaat en de daarmee gepaard gaande vreugde nog mist. Als een ander hem vraagt of hij er nu zeker van is dat hij zaligmakende genade bezit en eeuwig zalig zal worden, kan hij vanwege de grootheid der zaak en uit vrees voor zelfbedrog zeer geslingerd en zelfs in het genieten van zijn rust gestoord worden.

Er zijn er echter ook die door Gods Geest uit onbedrieglijke kentekenen, die God in Zijn Woord voorgesteld heeft en die zij in hun ziel ervaren, van hun onverliesbaar

aandeel in genade en heerlijkheid met meer of minder levendigheid en bestendigheid verzekerd worden. Terwijl zij zich tot hun dood toe, niet alleen bij plechtige gelegenheden, maar ook in hun gewone, dagelijkse omgang met God, met het gewichtvolle werk van de zelfbeproeving proberen bezig te houden.

Het natuurlijke gevolg van de genoemde geloofswerkzaamheden is *de beoefening van de ware Godzaligheid*. De liefde tot God in Christus en tot al Zijn geboden wordt in het hart gewekt, met al de werkzaamheden waarover ik hierboven reeds gesproken heb. De genoemde werkzaamheden, die wat het wezen betreft in allen die door Gods Geest geleid worden plaatsvinden, worden door sommigen op een meer onderscheiden, door anderen echter op een meer verwarde manier geoefend, hetgeen zeer afhankelijk is van de besturing die men in de prediking ontvangt of van de leiding van hen met wie men het meest omgang heeft.

Echter, hoe zuiver en onderscheiden deze werkzaamheden ook mogen zijn, de overgebleven verdorvenheid zal ze door het inmengen van het tegenovergestelde veelvuldig trachten te besmetten en te belemmeren. Niemand bijvoorbeeld is zo ver in het geloof gevorderd en zozeer daarin geworteld, dat hij niet bij vele gelegenheden de overblijfselen van het ongeloof dat zich met meerder of minder hevigheid openbaart, in zichzelf gewaar zou worden, zodat hij uit moet roepen: *Ik geloof, Heere, kom mij in mijn ongelovigheid te hulp!* En niemand heeft zulke vorderingen in de praktijk der godzaligheid gemaakt dat hij niet de overblijfselen van vele zonden - waarvan hij met een volkomen hart afstand gedaan heeft - in zijn vlees zou aantreffen. Zonden die als een afgezette koning alle gelegenheid zullen zoeken om door list of geweld hun voormalige troon weer te bestijgen en de verloren heerschappij weer terug te krijgen. En daarom moet men voortdurend op wacht staan, met de wapenen in de hand, en in het werk van de bekering steeds voortgaan.

Ook gaan alle werkzaamheden van het geestelijk leven in de een met minder, in de ander met meer gevoelige, zintuiglijke aandoeningen gepaard, naarmate de mensen een minder of meerder natuurlijk, gevoelig gestel hebben; naarmate hun kennis onderscheidender of verwarder is; naarmate ze geleidelijker of meer plotseling en onverwachts bij de zaken bepaald worden; en naarmate de geestelijke zaken meer of minder gewicht op hun gemoed leggen.

De werkzaamheden waarover ik gesproken heb, komen *of langzamer of sneller tot meerdere volkomenheid of doorbraak*, zoals sommigen het plegen te noemen. Er zijn mensen die jaren doorbrengen in een staat van enkel bekommering. Zij weten dat hun staat niet goed is, maar blijven onvatbaar voor het onderscheiden, levendig inzicht in hun aangeboren en dadelijke zonden en de schuld en schande daarvan en voor de ondervinding van schaamte en veroordeling van zichzelf over deze zonden. Anderen blijven jaar en dag bij hun zonden, schande en schuld stilstaan, terwijl hen de verlossing die in Christus is - niettegenstaande zij de begrippen van deze waarheid hebben geleerd, beleden, ja zelfs gepredikt - zo duister is dat ze er voor zichzelf geen gebruik van maken en het wel lijkt alsof ze er nooit van gehoord hebben. Velen hebben Christus leren kennen, zij hebben Hem aangenomen, zich aan Hem overgegeven, uit Hem rust genoten en kracht tot heiligmaking ontvangen; maar zij brengen hun dagen door in twijfelmoedigheid omtrent hun werkelijk aandeel in genade en heerlijkheid.

Men ontmoet ook verschillende mensen die in enkele weken met een onderscheiden helderheid en verzekering in alle genoemde stukken ingeleid worden. Ja, zelfs ontbreekt het niet aan voorbeelden van mensen - hoewel zeer zeldzaam - die onder één en dezelfde preek van hun geheel verloren ellendestaat overtuigd, tot het levend geloof in Christus gebracht en van hun genadestaat verzekerd worden, en die in hun hele leven met hun wandel bevestigen dat het in waarheid is geschied.

Wanneer de meerdere malen genoemde geestelijke werkzaamheden eenmaal in het hart van een mens waarachtig plaats gekregen hebben, dan worden zij in zijn verdere levensloop tot de dag des doods toe, *voortdurend opnieuw geoefend*. Indien iemand zich zou inbeelden dat hij enige jaren geleden van zonde overtuigd werd, in Christus is gaan geloven en alzo tot God bekeerd werd, en dat hij daarmee klaar gekomen is, zodat hij zich daarmee naderhand niet meer bezig houdt; die kan er volkomen zeker van zijn dat hij geen van deze werkzaamheden ooit op de rechte wijze heeft betracht. Zij die met de stelling: *Eens bekeerd, altijd bekeerd*, tot uitdrukking willen brengen dat men het werk der bekering in één keer zodanig kan voltooien dat men er naderhand niet meer mee te maken heeft, bedriegen zichzelf op een zeer ongelukkige wijze. Want ofschoon hij die eenmaal waarachtig bekeerd is, altijd een bekeerde blijft, volhardt hij in het eenmaal begonnen werk zolang hij hier op aarde leeft.

Hoewel de Heilige Geest door Zijn Goddelijk alvermogen het geestelijk levensprincipe in de ziel van de uitverkoren zondaar op een onmiddellijke wijze werkt, brengt hij het nooit anders tot dadelijke oefening der werkzaamheden dan door gepaste *zedelijke middelen*. De waarheden waarmee het geestelijk leven werkzaam moet zijn, de gronden en beweegredenen die het tot werkzaamheid opwekken, worden door middelen voorgesteld. Natuur, openbaring, en de bediening van Gods Woord zijn middelen waardoor de Heilige Geest ze voorstelt, verklaart, toepast en waardoor Hij ze met kracht op het hart bindt. Daarom is men verplicht alle verordende middelen in afhankelijkheid van 's Heeren Geest verstandig, ijverig en aanhoudend te gebruiken. Wie deze middelen veracht, zal nooit tot kennis van God, tot overtuiging van zonde, tot geloof in Christus, evenmin tot waarachtige heiligmaking kunnen komen. Wanneer iemand die de middelen veracht, zou bidden of God hem zonder gebruik van de middelen geloof en bekering mocht geven, zou hij op een zeer gevaarlijke wijze met de Almachtige de spot drijven.

Een aandachtige en verstandige beschouwing van de werken der schepping en der voorzienigheid, een rustige overweging van de verklaring die God van Zichzelf doet in Zijn Woord, een aandachtig letten op het volmaakt levend beeld van God, de gezegende Heere Jezus Christus, op Zijn zending, Zijn leven, lijden en verhoging, zijn de ware middelen waardoor men tot de rechte kennis van God en Zijn volmaaktheden kan komen. Een eerlijke overdenking van de eisen en de bedreigingen van de wet, gepaard gaande met een nauwkeurige vergelijking van onze natuur en daden daarmee, is het door God verordende middel om tot de rechte kennis van onze erf- en dadelijke zonden, onze schuld, schande en straf en tot de ware verootmoediging daarover te komen.

Ziekten en andere dingen waarmee God ons in de weg der voorzienigheid tegenkomt waarover ik boven sprak, kunnen wel het middel zijn waardoor een zorgeloze zondaar tot nadenken en tot stilstand in zijn roekeloze loop gebracht kan worden, maar zullen hem nooit tot het geloof in Christus en tot de ware bekering kunnen brengen.

Aandachtig te onderzoeken wat het Evangelie van Christus en van Zijn Middelaarsambt, van Zijn profetische, hogepriesterlijke en koninklijke daden getuigt, is het enige middel waardoor een mens tot het ware, zaligmakende geloof kan komen. Het geloof is uit het gehoor. Onder andere Schriftplaatsen die daartoe gezegend kunnen worden, verdienen ook de volgende een aandachtige overweging: Jes. 45:22, 24, Jes. 27:4, 5; Jer. 3:22, 23; Rom. 3:24-26, Rom. 4:5; 1 Tim. 1:15; 2 Tim. 1:9.

Stichtelijke, praktikale geschriften kunnen zeer nuttig zijn tot opwekking en besturing. De Heilige Schrift is echter het allerbeste en nuttigste boek. Die van voor tot achter aandachtig en eerbiedig door te lezen en te herlezen, als een brief ons door God gezonden, zoals een onderdaan een brief zou lezen die zijn koning hem eigenhandig geschreven had, is een heilzame weg ter verkrijging van de ware kennis, tot opwekking en besturing op de weg des levens. Men behoort voor elke dag een vastgestelde tijd te hebben om zich daarmee bezig te houden. Als men thuis één dag voorbij heeft laten gaan, zonder iets in Gods heilig Woord te lezen, dan heeft men die dag op een zeer onbetamelijke wijze doorgebracht.

Het naarstig bijwonen van de openbare verkondiging van het Woord is veel heilzamer dan het lezen in stichtelijke geschriften, want men hoeft daar geen zegen van te verwachten, wanneer men de openbare bediening veracht, Rom. 10:14, 17.

Het is evenwel toch nuttig om naast de openbare genademiddelen ook gebruik te maken van *stichtelijke, praktikale boeken*. Maar men moet zich niet met te veel of met teveel verschillende soorten ophopen. Men zou zich daardoor zeer gemakkelijk in verwarring kunnen brengen. Het is het beste dat men zich één van de beste uitkiest om er gebruik van te maken. Ja, veel gebruik te maken van een boek waarin de ontwijfelbare waarheden helder en overtuigend voorgesteld worden, is meestal nuttiger dan het lezen van wijdloperige praktikale geschriften, aangezien alle echte ondervindingen uit ontwijfelbare waarheden geboren worden en alle dwalingen uit onkunde of verkeerde bevattingen daarvan hun oorsprong hebben.

De omgang met Godvrezende lieden kan voor een zoekende ziel zeer gezegend zijn. Maar men dient op zijn hoede te zijn dat men die omgang niet uitbreidt tot al te veel personen. Een of ander Godvrezend, geoefend, verstandig, bedaard, getrouw en medelijdend Christen te hebben met wie men vertrouwelijk omgaat en die men in duisternis of verlegenheid raadpleegt, is meestal veiliger dan bij vele en velerlei personen, ook al zijn het Godvrezenden, raad en leiding te zoeken. Echter, hoe wijs en godvrezend onze vriend, en hoe grondig en heilzaam zijn raad ook moge zijn, we mogen het nooit op zijn zeggen alleen laten aankomen, maar moeten het aan Gods Woord als ons enige richtsnoer toetsen. Zijn raad moet niet als hoger worden beschouwd dan als een middel dat ons de zaken en gronden aanwijst. Wij moeten zelf met onze eigen ogen de waarheden die hij aanwijst, leren inzien en onze zekerheid niet van onze vriend, maar vanuit de gekende waarheid hebben.

Aldus heb ik, Mevrouw, getracht aan uw verzoek te voldoen. Ik dacht dat ik aan uw verlangen niet beter kon beantwoorden dan door een duidelijke voorstelling van de voornaamste waarheden, waarmee een ziel die haar eeuwige behoudenis zoekt, werkzaam moet zijn.

Verder van de werkzaamheden die zij dienaangaande dient te oefenen; van de leiding des Geestes waardoor zij tot deze werkzaamheden wordt gebracht; en van de geschiktste middelen waarvan zij behoort gebruik te maken.

Door het verlangen om deze dingen helder, onderscheiden en grondig voor te stellen, is deze brief wat groter geworden dan de welvoeglijkheid voor een gewone brief vordert. Ik heb van uw aandacht wat al te veel gevergd door u zo'n lange brief ter lezing aan te bieden.

Maar indien het God behaagt u door Zijn Geest in de behandelde stukken bevindelijk in te leiden en daarmee in uw hart werkzaam te maken, dan zult U de grootte van deze brief voor lief nemen en u er niet over beklagen hem gelezen te hebben. Met deze innige wens heb ik hem geschreven en besluit ik hem nu, met de oprechte betuiging dat ik steeds met alle verschuldigde eerbied blijf,

Mevrouw!
Uw ootmoedige Dienaar,

J. C. Appelius.

Zuidbroek, 6 november 1755.